

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xii. De sacrame[n]to iudiciu[m] & collatione pythagore & alexa[n]dri &
i[n] q[ui]bus reb[us] gr[atiam] p[artibus] possit face[m] iudex: & d[e]
q[uestionibus] captiosis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Polícratíci de Curialiū nugis.

Ad philip. iij.

Matth. xvj.
Marci. viij.
Luce. ix.

Matth. vij.
Luce. vij.

Ibidem.

L. de iudi. rē
non nouā. vbi
et habent ver
ba pcedētia.

acceptas vel oblatas sordes conscientiam polluit / & nō tam iustitiam venalē habet q̄ animā suam? Doctor gentium / diuitias honores & totius mundi variam supellectilē contēnit vt sterco-
ra / vt solū lucrifaciat xp̄m: ratus omniū que dispēdiū salutis as-
ferunt sordibus aggreganda / recte quidē & fideliter eo q̄ nichil mundū: nihil honestū: nihil decēs: salutem impedit: sed sola tur-
pitudine / que sicut dedecet sic & immūda est & certe iūtilis: adeo
damnosa vt nullo temporali emolumento valeat compensari.
Quid enim prodest homini si vniuersum mundū lucretur faciens
detrimentū anime sue. Et vide: quia nō dixit mundū inuti-
lem vbi salus perditur: sed etia3 vbi minuitur gloria. Quātum
uis rutilent gemme: aurū splendeat: & oībus lenociniis suis ar-
rideat mundus / quicquid mūdiciā hoīs pimit: sordidū / quod de-
corem aīe extinguit / turpe quod honestatē subuertit: ignominio-
sum est. Vnde & apud antiquos etiam salutifere vītatis igna-
ros / omne qd̄ ex debito officii gratuitum esse oportet / si fiat ad
p̄cium: in sordibus computatur. Ipsius quoq; precii sic dilatāt in-
terpretationem vt nō modo pecuniā speciēve contineat: s3 obse-
quiū oēm q3 operā quatin⁹ alas nō debetur. Qd̄ enī ex sordib⁹
est quid erit nisi sordidum? Non enim potest arbor mala fruct⁹
bonos facere: cum in eo vis nature consistat vt similia ex simili-
bus procreentur. Ceterum quia p̄sidum & aliorum iudiciū cō-
munem esse inspectionem premisimus: equitatis & publice ge-
tis ministri sūt q̄s tāto circūspectiores / cautiores oportz eē ma-
gisq; sollicitos: quo illius reseruantur examini cuius prudentia
circūueniri non potest: aut iustitia corrūpi: illo obtinēte vt ī quo
iudicio iudicanerint iudicent: & mēsurā bonā & confertā & co-
agitatā & sup̄fluentē in sinus suos a iudice iusto recipiant.

¶ De sacramēto iudiciū & collatione pythagore & alexādri: &
in quibus rebus gratiam partibus possit facere iudex: & de que-
stionibus captiosis. Caplm. XII.

ET quidē iudices sacramento legibus alligātur iurati
quia oī modo iudiciū cū veritate: & legū obseruatiōe
disponēt. Ip̄o quoq; iure cautū est vt sacrosy euāgelio
rū scripture terribiles atē sedē iudicialē deponāt ibiq;
ab initio litiū ad finem vsq; permaneant: nec amoueantur nisi
sentētia recitata quo totius consistorii latitudo: dei ip̄ius reple-
ta presentia / oībus ad sacrosanctas scripturas metū incutiat &
reuerētiam: & ab inq̄sitiōe veritatis oīs iniquitas ppulset. Oīs
quoq; carnis & sāguinis religio iudiciaria ppellit affect⁹: euacuat

ans iram & odiū: metu & amicitia: quia vt ait iuli⁹ cesar Haud facile anim⁹ verū puidet: vbi ista efficiunt. Hinc est illud puer biū auctore cicerone apud antiquos celeberrimū. Exiit psonā iudicis: quisq; amicū induit. Equitas enī cui iudex obsequiū debet odii sinistra/aut amoris dexterā nescit. Nā a veritate non licet in iudiciis declinare. Vt vero plurimū indulgeat amicitie/amico interdū dilationis gratiā facit. Hoc ipsum tamē raro: & non nisi causa cognita. Porro dum causa anceps est dilatio pte latur/si non contentionis/saltē decisionis. Nam iudicia festinata penitentiā pariūt. Vnde & greci cū vrgentur ad sententiam anteq̄ de causa liqueat respondent patres suos solē apud antipodas non vidisse/sed expectasse semper donec & ipis oriref. Dicunt etiam preproperū esse viatorē qui anteq̄ lucifer oriat cras sis adhuc tenebris luceq; remota dietā aggredif. Sed nec iudicem/auctoritas terreat litigatorū cum pithagore in lōgissimūz tempus sit dilata petitio/& alexandri macedonis in castrēsi iudicio sit causa dānata. Quod & ille gratū habuit/iudicab⁹ agēs grām quorū in eo fidem pbauerat q̄ iustitiā oī potentatui pferrebant. Nihil vero preclarius de alexandro illo quē publica opinio magnū asserit aliq̄ in hystoria meo iudicio repperi. Michi quidem semper vt tamen pace eorum loquar qui temeritatē virtute pferunt/ditissimo alexādro/pauper pithagoras maior erit Quod vt mecū cōiicias/collationē philippi & alexandri trogo pōpeio: vel iustino compendiario eius/si mauis/auctore reuoluas. Ait ergo. Fuit philippus rex armorū q̄ cōiuniorum studiosior: cui maxime opes erant instrumenta bellorū: diuitiarū questus q̄ custodia sollercior. Itaq; inter cotidianas rapinas sēper in ops erat. Misericordia in eo & perfidia pari iure dilecte. Apud eum nulla ratio vincendi turpis/blandus pariter:& insidios⁹ alloquio/qui plura pmitteret q̄ prestaret. In seria & iocos artifex/amicitias vtilitate nō fide colebat. Gratiā fingere in odio: istruere inter concordantes odia/apud vtrūq; grām querere/solēnis illi cōsuetudo. Inter hec eloquētia & ifignis oratio acuminis & solertie plena: vt nec ornatui facilitas: nec facilitati inuentionū deesset ornatus. Huic alexāder filius successit & virtute & vitiis maior patre. Itaq; vincendi ratio vtrūq; diuersa. Hic apta/illem artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudebat hostib⁹: hic palam fufis. Prudētior ille consilio: hic animo magnificentior. Irā patē dissimulare plerūq; etiā vincere/hic vbi exarsisset nec dilatio vltionis nec mod⁹ erat. Vini nimis vterq; audus: sed ebrietatis

Proverbium antiquorum.

Notabile grecorum dictū cū vrgent ad sententiā anteq̄ liqueat de cā.

Philippi macedonis commendatio.

Alexāderi macedonis commendatio.

Polícraticí de Curialíũ nugís.

Alexander.

diuersa vitia. Patri mos erat etiam de conuiuio in hostem percurrere/se temere periculis offerre/alexander nõ in hostem: sed in suos seuiebat. Quobrem sepe philippuz vulneratum prelia remisere: hic amicorum interfectorum conuiuio frequẽter excessit. Regnare ille cum amicis volebat/hic in amicos regna exercebat. Amari pater mallebat: hic metui. Litterarũ cultus vtriusque similis. Solertie pater maioris/hic fidei. Verbis atque oratione philippus/hic rebus moderatior. Parcendi victis filio animus promptior & honestior. Frugalitati pater/luxurie filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater iecit/operis tanti gloriam filius consummauit. At in vno nõ modo patris: sed omnium ingenuorum transcendit vitia/ quod incontinentissime fuit inuidie: adeo vt etiam paterni triumpho ei lachrymas extorquerent/ac si ei virtus paterna omnium gerendum preriperet gloriam. Eos etiam aut propriis manibus interficiebat aut rapi precipiebat ad penam: qui paterni virtutis preconiã predicabant. At pythagoras apud philosophos tante extitit auctoritatis: vt ad omnium questionum decisionem sufficeret si in parte crederetur pythagoras extitisse. Tãtum namque opinio preiudicata poterat: vt nihil conualesceret ab opposito dum hoc ipse dixisse diceretur. & ex vsu acquiescentium/ vox ipsa pro nominis pythagoram indicabat. Cum enim simpliciter dicebat ipse hoc dixit/ex precepta auctoritate teste tullio pythagoram intelligi oportebat. Hic tamen tota auctoritate sua nequaquam iudicium flexit: sed adhuc interueniente dilatione propter rei ambiguitatẽ pendet sententia. Thema quidem huiusmodi est. Euallus adolescens diues eloquentie discende gratia causasque orandi cupiens fuit. Hic in disciplina pythagore se dedit promittens pecuniam quantam pythagoras petierat data medietate atque ingrediaderetur: daturus alteram quo primum die causam apud iudices perorasset & vicisset. Postea cum diutius auditor assertorque pythagore fuisset facundiamque promouisset a studio & trascurulo tempore longiori/causantibus patrociniũ denegaret/vt putabatur/ ne doctoris impleteret mercedem: habito consilio litem cum eo pythagoras contestatur. Cum ergo ad iudices in eunde constituendeque cause venissent gratia/pythagoras sic exorsus est. Disce (inquit) stultissime adolescens utroque id modo fore/ uti reddas quod peto/ siue pro te pronunciatum erit siue contra te. Nam si contra te lis data erit: merces michi ex sententia debetur. quia ego euicero. Sin vero secundum te iudicatum erit/merces michi ex pacto

Pythagoras.

Hic hanc questionem cum euallo suo discipulo.

extitit auctoritatis: vt ad omnium questionum decisionem sufficeret si in parte crederetur pythagoras extitisse. Tãtum namque opinio preiudicata poterat: vt nihil conualesceret ab opposito dum hoc ipse dixisse diceretur. & ex vsu acquiescentium/ vox ipsa pro nominis pythagoram indicabat. Cum enim simpliciter dicebat ipse hoc dixit/ex precepta auctoritate teste tullio pythagoram intelligi oportebat. Hic tamen tota auctoritate sua nequaquam iudicium flexit: sed adhuc interueniente dilatione propter rei ambiguitatẽ pendet sententia. Thema quidem huiusmodi est. Euallus adolescens diues eloquentie discende gratia causasque orandi cupiens fuit. Hic in disciplina pythagore se dedit promittens pecuniam quantam pythagoras petierat data medietate atque ingrediaderetur: daturus alteram quo primum die causam apud iudices perorasset & vicisset. Postea cum diutius auditor assertorque pythagore fuisset facundiamque promouisset a studio & trascurulo tempore longiori/causantibus patrociniũ denegaret/vt putabatur/ ne doctoris impleteret mercedem: habito consilio litem cum eo pythagoras contestatur. Cum ergo ad iudices in eunde constituendeque cause venissent gratia/pythagoras sic exorsus est. Disce (inquit) stultissime adolescens utroque id modo fore/ uti reddas quod peto/ siue pro te pronunciatum erit siue contra te. Nam si contra te lis data erit: merces michi ex sententia debetur. quia ego euicero. Sin vero secundum te iudicatum erit/merces michi ex pacto

debebis / quia tu viceris. Ad ea placide euallus. Opto (inquit) tue tam accipi captioni esse obuiam / si verba non ipse facerem: atque alio patrono vterer. Sed magis in ista victoria pro ludium est: cum te non in causa tantum sed in argumento quoque isto vicerero. Disce ergo tu magister sapientissime utroque modo fore uti non reddam quod petis / siue pro me pronunciatum fuerit siue contra me. Nam si iudices pro causa mea senserint / nihil tibi ex sententia debebis / quia ego vicerero. Si contra me pronunciatum fuerit nil tibi ex pacto debeo / quia non vicerero. Sic ab adolescente discipulo eloquentie magister inclutus / suo argumento confutatus est / & captionis versute / & excogitate frustratus fuit. Tu iudices / ut antique nobis utar hystorie dubiosum hoc inexplicabileque esse quod utrumque dicebatur rati / ne sententia sua utraque in partes dicta / ipsa sese rescinderet / rem iniudicatum reliquerunt / causam in diem longissimum protelantes. Nec multum refert ad propositum pythagoras an prothagoras sicut quintiliano & agellio placet litigauerit. Neque enim vis est in nomine dum constet rem ambiguam sine temeritate diffiniri non posse. Sunt autem multe captiose questionum que tutius & comodi prosertim in iudiciis differunt quam accelerent. Unde apud dialecticos generum hoc tractus appellatur & a grecis dicitur: nisi quicquid verum esse statueris / falsum reperiatur. Et si plerumque in his pro exceptione doli mali possit res temperari / & equitas iuris interdum queat mitigare rigorem / nisi urgentissima rerum necessitas cogat / in talibus sententiam expedit differre quam ferre. Fere a puero didicisti / quia in questionibus que habent positiones implicitas & que late inuoluunt propria laboriosa solutio est nisi forte te antiquo nestore reputes cautiorem. Ne credas sonio / agamemnoni dictum est in soniis / dum in excidio troie grecia laboraret. Huiusque sonii interpretationem / ioui censuerunt grecorum sapientissimi reseruanda. Laborantes vidi quam plurimos dum queritur / an quod dicit ego metior verum dicat. Sed neminem vidi qui scilicet intraret & caribdim / nisi debile / aut proprecium sustinuerit hostem. At in litigiosis disputationibus & declamationibus scholasticis sine periculo ista versantur: sed ubi ad forum ventum est in quo maior ostentatio ingenii conuenit / & seria dumtaxat agitantur sine periculo litigatorum / aut iudicis in sententiae calculo non erratur. Nec est (ut opinor) quicquam utilius quam periculum differri / si omnino vitari non potest. Iniquissimum tamen est iurgia proterari: cum alterutrius litigantium perditatur utilitas / & rei difficultas moram non protrahit. Quicquid igitur expediri potest accelerandum est / quod consultiore tractatu indiget differendum.

n iiii

Similis dilatio ariopagitarum in alia causa. s. li. iiii. c. penul.